

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างการรับมือของเมือง
ต่อการพัฒนาเมืองและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

Communicating Urban Climate Resilience

www.thaicity-climate.org

บทนำ

ประเด็นสำคัญ

- ▶ การมีข้อมูลและเข้าถึงข้อมูล ทำให้มีความสามารถในการวางแผน ตัดสินใจได้ และมีการรับมือที่ดีขึ้น
- ▶ การเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง ในด้านผลกระทบจากการพัฒนาเมือง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติต่างๆ รวมถึงมลพิษทางสิ่งแวดล้อมจะทำให้ประชาชนมีความ เข้าใจความเข้าใจ มีความตระหนัก เกิด การเรียนรู้และมีความสามารถในการ รับมือด้วยตนเอง

การเสริมสร้างการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกิดจากการสร้างเสริมองค์ความรู้ และร่วมแลกเปลี่ยน แบ่งปันความรู้ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถใช้ในการวางแผนระยะยาวและยั่งยืนได้ ซึ่งจำเป็นต้องทำความเข้าใจบริบทของเมืองและวิเคราะห์ถึงแนวโน้มการพัฒนาเมือง ทั้งการพัฒนาระบบการคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน แหล่งการค้าและการลงทุน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลกที่ส่งผลให้เมืองมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา สู่ความเป็นเมืองมากยิ่งขึ้น โดยเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้เพื่อวิเคราะห์กลุ่มความเปราะบางของเมือง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เนื่องจากความไม่เท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำ สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อ จะทำให้สามารถกำหนดแผน มาตรการ หรือนโยบายที่ใช้ในการ

รับมือสำหรับกลุ่มเปราะบางได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองมีความตระหนักและเท่าทันกับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต และเพื่อให้ประชาชนและเมืองมีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

การสื่อสารข้อมูลเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในประเด็นดังกล่าว อย่างมีประสิทธิภาพจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยต่อไป

การเปลี่ยนแปลงของเมืองในประเทศไทย

การพัฒนาของเมืองในประเทศไทยเป็นไปตามกระแสการพัฒนาของโลกที่มุ่งเน้นพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผลักดันผู้คนให้หลั่งไหลเข้ามากระจุกตัวอยู่ในเมืองมากขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจ ระบบโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ การบริหารจัดการทรัพยากร จนแทบไม่เหลือเค้าเดิมในอดีต เช่น อาชีพของคนมีความหลากหลายมากขึ้น จากเดิมที่เป็นการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนกลายเป็นการผลิตเพื่ออุตสาหกรรม โครงสร้างทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและซับซ้อนมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของประชากรและความต้องการยกฐานะและเพิ่มรายได้ให้ประชากรในประเทศเป็นปัจจัยเร่งที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับความต้องการขั้นพื้นฐาน เริ่มพัฒนาจากการก่อสร้างทางรถไฟ เขื่อน ถนน ไฟฟ้า ประปา รถไฟฟ้าหรือรถไฟความเร็วสูงในปัจจุบัน ล้วนมีจุดประสงค์เพื่อรองรับความต้องการขั้นพื้นฐานของประชากร อำนวยความสะดวกในภาคอุตสาหกรรมและการบริการทั้งสิ้น ซึ่งการพัฒนาต่างๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา สู่กระบวนการกลายเป็นเมืองนำมาซึ่งความต้องการใช้ทรัพยากร อาทิ น้ำ ที่ดิน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาที่รวดเร็วจนเกินไปอาจส่งผลกระทบต่อการวางแผนบริหารจัดการเมืองที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเมืองที่เกิดขึ้นและขยายตัวไปยังพื้นที่เสี่ยงมากขึ้น เช่น กฎหมายผังเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดินผิดประเภท ทรัพยากรที่เสื่อมโทรม มลพิษต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำระหว่างคนเมืองและชนบทอย่างชัดเจน โดยเฉพาะคนยากจนและขาดโอกาส ยิ่งถ้าเป็นบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ผลกระทบจากปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาเมืองหรือการบริหารจัดการเมืองที่ไม่ทันต่อการพัฒนาและการที่เมืองขาดแผนการรับมือจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะยิ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลเหล่านั้นซึ่งถูกผลักดันให้เป็นคนยากไร้และเปราะบางมากยิ่งขึ้น

การเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารที่มีความถูกต้อง
เชื่อถือได้

เข้าใจ เรียนรู้ ตระหนัก

การมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจ

การสื่อสารข้อมูลเพื่อเสริมสร้าง สภาพภาพในการรับมือ

การสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้เป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการเสริมสร้างความสามารถในการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ เนื่องจากองค์ประกอบต่างๆ และภาคส่วนต่างๆ ของเมืองจะมีความพร้อมได้ จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้กับทุกภาคส่วน การเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โปร่งใส และการให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและถูกต้อง จะช่วยให้ประชาชน บุคคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการร่วมวางแผนและตัดสินใจไปจนถึงการร่วมดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเมืองได้ เช่น การพัฒนาโครงการต่างๆ ของรัฐที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของเมือง ข้อมูลด้านภัยพิบัติ ความเสี่ยง และการเตรียมความพร้อม หากมีการให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการรับมือที่ดี

ปัญหาและความท้าทาย

»»»» ปัญหาด้านข้อมูล การขาดข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย เข้าถึงได้ยาก รวมถึงขาดมีส่วนร่วมและบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่างๆ การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณะ

»»»» การขาดงานศึกษาวิจัยถึงความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงระหว่าง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาและการกลายเป็นเมือง และประชากรกลุ่มเปราะบางในเมือง ทำให้ยังมียังมีองค์ความรู้ในด้านนี้อยู่ไม่มาก การสื่อสารจึงทำได้ยาก

»»»» ขาดสื่อมวลชนที่มีความรู้ความเข้าใจและมีความเชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้มีการสื่อสารประเด็นความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอยู่น้อยมาก

»»»» ประเด็นด้านการรับมือของเมืองกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นใหม่ ทำให้แต่ละองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งการดำเนินการสร้างการรับมือเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

➡ ภาครัฐ / องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ เช่น ข้อมูลสภาพภูมิอากาศ การพยากรณ์อากาศ การใช้ประโยชน์ที่ดิน น้ำ ความต้องการใช้น้ำ ความสามารถในการระบายน้ำมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และใช้ข้อมูลดังกล่าว มาวางแผนเพื่อรับมือในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาเมือง

- ▶ เช่นตัวอย่างความสำเร็จจากเทศบาลเมืองป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีตรวจวัดสภาพภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝน ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยตนเองและได้นำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการตัดสินใจเตรียมรับมืออุทกภัยได้อย่างทันท่วงที

➡ ภาครัฐ / องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / นักวิชาการ / สื่อมวลชน ควรสร้างความร่วมมือกันเพื่อนำข้อมูลมาเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการร่วมตัดสินใจหรือร่วมในกระบวนการต่างๆ ของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ส่งผลให้เกิดการสร้างการรับมือของเมืองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต โดยข้อมูลจะต้องถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้

- ▶ ตัวอย่างการดำเนินงานของคณะทำงาน ACCCRN เมืองหาดใหญ่ ที่ได้จัดทำเว็บไซต์ www.hatyacityclimate.org สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพยากรณ์อากาศ พร้อมทั้งติดตั้งกล้อง CCTV บริเวณพื้นที่ที่มีความสำคัญตลอดลำน้ำคลองอู่ตะเภา และเผยแพร่ภาพออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ที่ประชาชน และบุคคลทั่วไป สามารถติดตามสถานการณ์ระดับน้ำได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้มีการอบรมเสริมสร้างความรู้ให้กับหน่วยงานและเยาวชนจากโรงเรียนในพื้นที่ ให้มีความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ดียิ่งขึ้น

➡ สื่อมวลชนควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง เข้าใจง่าย และเป็นประโยชน์ อีกทั้งควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนรับมือด้วยตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัยและฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงของโลกแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556
2. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, กระบวนการกลายเป็นเมืองในประเทศไทย Urbanisation in Thailand โครงการเครือข่ายเมืองในเอเชียเพื่อการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ Asian Cities Climate Change Resilience Network: ACCCRN, 2557
3. ISET - International, Climate Resilience Framework, 2012
4. United Nation, 2014, Revision of the World Urbanization Prospects, 10 July 2014, New York <http://www.un.org/en/development/desa/publications/2014-revision-world-urbanization-prospects.html> เข้าถึงเมื่อ วันที่ 7 เมษายน 2558